

De Alteveerstraat en zijn bewoners in de jaren '40 van de 20ste eeuw

Ben van Kaam herinnerde zich dat die straat omstreeks 1936 nog een onbestraat stuk zandweg was waarop in die tijd kinderen met tafelmessen 'landjepik' speelden. Gezien vanaf toenmalig kolenbedrijf Boverhuis (thans de afslag vanuit de Weiersstraat) tot aan de sluis in het Kanaal heeft deze straat zijn oorspronkelijke huisnummers behouden. Het eerste deel van de Alteveerstraat begon namelijk vanaf de Markt en is nu verdwenen. Als gevolg van stadssanering in 1970 en de jaren daarna is dit deel nu de huidige Weiersloop en Weiersstraat.

Aan de Vaart N.Z. bevond zich het Concerthuis, later omgedoopt tot Cultuurcentrum De Kolk met een achteringang aan de Alteveerstraat. Ook dat uitgaanscentrum bestaat niet meer; het werd afgebroken om plaats te maken voor de huidige De Nieuwe Kolk, in 2012 in gebruik genomen.

Het gezin van Kaam woonde oorspronkelijk aan de Steendijk maar verhuisde wegens de steeds groeiende kinderschare naar Noord-Willemskanaal met huisnummer 1; toen gelegen tegenover de toenmalige Trambrug.

In 2016 wordt dit kanaal (in de jaren '70 gedempt) weer opengesteld voor pleziervaartverkeer als een verbinding met de Drentse Hoofdvaart. In Assen heten die vaarwegen simpelweg De Vaart; resp. Het Kanaal. Voor de afgebroken Trambrug komt een nieuw ontworpen brug in de plaats onder de naamgeving Willem III.

Uiteindelijk kwam het gezin van Kaam terecht op het adres Alteveerstraat 33. Deze huurwoning werd als dubbele woning omstreeks 1938 gebouwd. Dit splinternieuwe huis bevatte vier slaapkamers, een grote zolder en een prachtige tuin met appel- en perenbomen.

Zoals bekend werd Nederland op 10 mei 1940 door Hitler's nazi-Duitsland bezet. Nog diezelfde avond werd huize van Kaam door een Duitse officier gevorderd waarbij de woonkamer ontruimd diende te worden. *Het hele huis was in rep en roer, de geweren hingen aan de kapstok en aan de trapleuning. De paarden werden aan de buitenhekjes vastgebonden. Die arme dieren waren zo uitgehongerd dat ze 's nachts de houten hekjes opaten.*¹

Iets verderop in de Alteveerstraat woonden op de huisnummers 45 en 47 drie gezinnen: K. Hecht, W. Ochs en A. Wolf; allen gevlucht uit het Saarland vanwege hun Joodse identiteit. In 1920 is dit gebied ontstaan door de Vrede van Versailles en stond gedurende 15 jaar onder bestuur van de Volkenbond. Daarbij was afgesproken dat Saarland na 15 jaar een voorkeur mocht uitspreken voor aansluiting bij Duitsland, dan wel handhaving van de 'Status quo' hetgeen inhield dat het een Frans protectoraat zou blijven.

Op 13 januari 1935 werd een volksstemming gehouden waarbij bleek dat 90,7% van de stemmers aansluiting bij Duitsland wilde. Voor de 'status quo' stemde 8,9% en 0,4% voor aansluiting bij Frankrijk. De Duitse nationaalsocialisten vierden het als een triomf en binnen de kortste keren was ook Saarland 'gleichgeschaltet'; oftewel gelijkgeschakeld aan de totale dictatuur van Nazi-Duitsland.² Gelet op dit feit is het niet zo verwonderlijk dat bovengenoemde gezinnen hun toevlucht naar elders hebben gezocht en uiteindelijk in Assen terecht zijn gekomen. Het is niet bekend waar men voordien heeft gewoond nadat men uit Saarland was vertrokken.

Tena Spek-van Kaam (in 1953 geëmigreerd naar Canada) was de iets oudere zus van bovengenoemde Ben van Kaam. Zij ziet nog altijd het beeld voor zich van moeder Hecht achter de kinderwagen met daarin dochter Helen die op 15 juli 1939 in Assen werd geboren.

Reeds in maart 1942 had de Beauftragte voor Drenthe er op aangedrongen de Drentse joden 'schnellstens' af te voeren schreef de Amsterdamse historicus Dr. J. Presser (1899-1970) in 1965 op pagina 405 in zijn boek *Ondergang*. Dit boek, verdeeld over twee delen, telt 900 pagina's en heeft als ondertitel 'De vervolging en verdelging van het Nederlandse Jodendom'.

Naar het oordeel van de Duitse gevluchtelingen had men te veel contact met de joden in Westerbork.

In juni 1942 werden in de drie noordelijke provincies alle mannelijke joden tussen de 18 en 55 jaar opgeroepen zich te melden op het station der Nederlandse Spoorwegen om met anderen in een werkkamp te worden geplaatst. De Joodse bevolking was werkeloos gemaakt en, zo redeneerde de Duitse bezetter, wie niet werkte behoorde tewerkgesteld te worden. Met die werkkampen had de bezetter een tweeledig doel. De Joodse mannen had men voor transport bijeen; bovendien waren de achterblijvende gezinnen zo gedesorganiseerd dat onderduiken vrijwel onmogelijk werd.³ Ook de hiervoor genoemde heren Hecht en Ochs, trof dit lot: zij werden tewerkgesteld in Werkkamp Orvelte zoals uit onderstaande foto blijkt.

*uiterst links Waldemar Ochs en geheel rechts Karl Hecht
uit privécollectie van Levie Vos (1920-2008);
opgenomen in het boek 'De Joodse gemeente Assen'; pag. 155*

Nog in datzelfde jaar vond in de avond en nacht van 2 op 3 oktober in Assen een enorm trieste gebeurtenis plaats. Alle bijna 500 Joden die hier toen woonachtig waren, werden uit hun huizen gehaald en op het plein van de toenmalige Noordersingelschool bijeengebracht. Vervolgens werd men op transport gesteld naar Westerbork. Daaronder bevonden zich ook de gezinnen Hecht en Ochs, waarvan de gezinshoofden voordien al in Orvelte werkzaam waren. Van daaruit werden ook zij naar Westerbork getransporteerd.

Als laatste werden die avond, voorafgaande aan de sabbat, de oudere mannen en vrouwen, alsmede de jonge kinderen opgehaald. Dankzij het onderzoek van de heren Hulst en Luning voor hun bovengenoemde boek weten we dat het 234 personen betrof.⁴

Uit een mededeling van de weduwe Froukje Seidel-Cohen moet één der Duitse vrouwen hebben gezegd: *Ach Hermann wir kommen nicht wieder*. Zij bleek gelijk te hebben, nadat deze vrouw was opgepakt heeft ze nog maar één maand mogen leven! Op 2 november 1942 werd zij omgebracht in het concentratiekamp Auschwitz; d.i.: het huidige Oświęcim in Polen. Voordien was zij, samen met haar broer, eigenaar van een koosjere slagerij in de Paul Krügerstraat.⁵

Karl Hecht werd op 8 oktober 1942 nog in Assen gesignaleerd en alsnog op transport naar Westerbork gesteld. Zijn leven eindigde op 28 februari 1945 in een concentratiekamp ergens in Midden Europa; een nadere plaatsnaamaanduiding is niet bekend. Eerst op 28 augustus 1959 werd zijn overlijden in het overlijdensregister gemeente Assen ingeschreven (vermoedelijk op basis van een beschikking van de arrondissementsrechtbank alhoewel dit niet uit genoemd register blijkt!).

Hecht's echtgenote Lilli Hanau en dochter Helen Hecht waren al eerder overleden; beide werden op 7 juli 1944 in Auschwitz (Oświęcim) in Polen omgebracht. Eerst op 17 oktober 1952 werd dit tragisch einde van moeder en dochter bij beschikking van de Arrondissementsrechtbank Assen ingeschreven in het overlijdensregister van de gemeente Assen.

Bernard Lezer, ongehuwd en handelsreiziger van beroep, was inwonend bij het gezin Hecht. Ook hij werd opgepakt en via Westerbork eindigde zijn leven op 15 december 1942, eveneens in Auschwitz. Zijn overlijden werd bij beschikking van de Arrondissementsrechtbank Assen, gedateerd 04-03-1949, op 27 april 1949 in het overlijdensregister van de gemeente Assen ingeschreven.

De Duitse bezetter ging, met hulp van Asser politieagenten, bepaald niet zachtzinnig om toen de bewoners van Alteveerstraat 45 en 47 werden opgepakt. Een deel van hun bezittingen werd ordeloos in het voortuintje gesmeten. Enkele dagen later werden de ramen en deuren met planken dichtgespijkerd.

Toch heeft die situatie slechts enkele dagen geduurd.

Albertus Konstapel, magazijnchef wonende te Groningen Marktstraat 8, kocht op 7 maart 1944 de woning van Hecht, kadastraal bekend Assen I 10295, plaatselijk bekend Alteveerstraat 45 van de Niederländische Grundstücksverwaltung (d.i.: administratie van onroerende goederen; door de Duitse bezetter ingevoerd) die deze Jodenwoning, met meerdere, had geannexeerd.

Blijkens een woningkaart van de gemeente Assen werd Konstapel echter reeds op 26 oktober 1942 op dit adres ingeschreven; hij vertrok op 24 april 1945 naar Meppel. 11 dagen nadat de Canadezen als bevrijders Assen waren binnengetrokken.

Het gezin van Kaam had die dag, 13 april 1945, bijna een uur in de kelder van hun woonhuis Alteveerstraat 33 doorgebracht. Te midden van dat vuurgevecht tussen bevrijders en bezetter ging plotseling de bel. Voor de deur stond een Canadese soldaat, zwart van de kruitdamp, die simpel vroeg: 'Do you have something to drink for me?' Dochter Tine gaf hem van schrik ondermelk, maar de arme man was zo dorstig dat hij de hele melkkoker leegdronk. Als dank gaf hij alle kinderen van Kaam een stuk chocolade.⁶

Alteveerstraat 45 na de bevrijding

Na de oorlog werd Jan Nienhuis (de jongste broer van vader Geert Nienhuis), inmiddels twee jaar getrouwd en vader van een zoon, op 7 augustus 1945 de nieuwe bewoner op dit adres. Na zijn huwelijk met Nellie Nauta was hij (vermoedelijk) bij haar moeder aan de Oranjestraat ingetrokken. De woning op in hoofde genoemd adres werd gehuurd van Meinhard Jacob Gans (1890-1960), eveneens een Jood die de oorlog heeft overleefd dankzij een verpleging, met meerdere personen, in het Wilhelmina ziekenhuis tijdens genoemde deportatie in de avond en nacht van oktober 1942. In december van datzelfde jaar werd bekend, dat ook die Joden het ziekenhuis dienden te verlaten waarop een aantal van hen is ondergedoken. Onder hen bevond zich ongetwijfeld M.J. Gans; zijn vrouw Jennie Heilbron was toen niet meer in leven. Op 12 november 1942 werd zij omgebracht in het concentratiekamp Auschwitz.

Na de oorlog is haar weduwnaar M.J. Gans nog hertrouwd met Mietje Goudsmid (huwelijksdatum niet bekend); beide in 1953 gefotografeerd tijdens een bijeenkomst van de voltallige joodse gemeenschap.

Deze afbeelding werd geknipt vanaf een grotere groepsfoto uit de privécollectie van voornoemde L. Vos (1920-2008).

zie: De Joodse gemeente Assen; pagina 195

Op 26 april 1945 werd binnen de joodse gemeenschap (slechts 23 personen hadden de oorlog overleefd) een mededeling ontvangen dat A. de Vries, rabbijn te Enschede, had verzocht in de oostelijke en noordelijke provincies een contact tot stand te brengen tussen de in Assen teruggekeerde joden en de inmiddels opgerichte Joodse Coördinatie Commissie voor bevrijd Nederland. Wenselijk werd geacht dat ook Assen een contactpersoon zou hebben. M.J. Gans bleek bereid die functie te aanvaarden; daarnaast trad hij op als bewindvoerder voor de joodse nabestaanden en werd tevens lid van het toen fungerende kerkbestuur.

Op 31 mei 1945 maakte kapitein D.J. Kuenen, militair commissaris van het district Assen, de opheffing en liquidatie van de Nederlands Israëlitische gemeente Assen van 28 mei 1943 ongedaan. Bewindvoerder werd M.J. Gans; tevens werd hij voorzitter van de in juni 1945 opgerichte Stichting tot Behartiging van Joodse Belangen. Die stichting bestaat nog steeds met nu in het bestuur een kleinzoon van Gans.⁷

Het gezin Nienhuis-Nauta emigreerde naar de USA waar men zich uiteindelijk vestigde in Modesto; California. Op 15 maart 1951 werd Jan Nienhuis op zijn woningkaart uitgeschreven.

Winkelpand van M.J. Gans, schoenhandelaar aan de Varkensmarkt, ca. 1930

foto: Drents Museum, Assen

In een notariële akte, gedateerd 10 februari 1950, verleden ten overstaan van Johannes Kroon notaris te Assen met voor hem verschenen personen als getuigen, is Meinhard Jacob Gans bewindvoerder over het vermogen van de afwezige echtelieden Karl Hecht en Lilly Hanau, eertijds wonende te Assen Alteveerstraat 45, als zodanig benoemd door het Nederlandsche Beheersinstituut.

Die akte vermeldt voorts: *in verband met het vorenstaande staat voormeld onroerend goed thans kadastraal ten name van Albertus Konstapel terwijl (enz.) ----- Partijen zijn ter voorkoming van een rechtsherstelprocedure met elkaar te rade gegaan en zijn teneinde partij Hecht in zijn bezit en eigendomsrecht te herstellen het navolgende met elkaar overeen gekomen.*

*1. Zij verstaan dat voormelde koopovereenkomst **nietig** is en dat de overschrijving van de desbetreffende akte ten hypotheekantore te Assen **niet** heeft geleid tot enige wijziging in de eigendomsrechten van partij Hecht. (einde citaat).*

Alhoewel bovenstaande vet gedrukte woorden niet als zodanig in deze notariële akte staan moge hieruit blijken dat de overdracht van koop en verkoop d.d. 9 maart 1944 van de Niederländische Grundstücksverwaltung (lees: de Duitse bezetter) aan Albertus Konstapel ongedaan werd gemaakt.

Aangezien niemand van partij Hecht meer in leven was ging de eigendomsoverdracht nu over op de heer M.J. Gans in zijn hoedanigheid van bewindvoerder.

Uit de akte blijkt dat hij de eigendomsoverdracht heeft aanvaard.

Blijft echter de vraag of koper Konstapel bij nietigverklaring van zijn koopakte en inschrijving in het kadaster een schadeloosstelling ontving. Aannemelijker is dat hij naar zijn aankoopssom heeft kunnen fluiten.

Tweede vraag die ongetwijfeld onbeantwoord zal blijven is: hoe is het mogelijk geweest dat Konstapel reeds in 1942 bezit heeft kunnen nemen van een leegstaande woning in Assen die voordien werd bewoond door verdreven Joden? Immers: uit gegevens van de gemeente Assen blijkt dat hij op 26 oktober werd ingeschreven op het adres Alteveerstraat 45.

Alteveerstraat 47 vóór, tijdens en na de oorlog

Hiervoor zagen we al dat dit huis, samen met nummer 45, als dubbele woning werd gebouwd.

Eerste bewoner werd Waldemar Ochs; op 16 april 1938 door de gemeente Assen ingeschreven op een woningkaart voor Alteveerstraat 47. Hij was gehuwd met Paula Hanau, een zuster van Lilli Hanau; de echtgenote van Karl Hecht. Dat gezin, in 1939 verblijd met de geboorte van dochter Helen, woonde op huisnummer 45 en waren derhalve Ochs' burens.

Op 24 december 1938 werd tevens Rosalie Stern op huisnummer 47 ingeschreven; die vrouw was de weduwe van Nathan Hanau en dientengevolge de schoonmoeder van Waldemar Ochs. Rosalie Hanau-Stern is op 29-10-1942 omgebracht in het concentratiekamp Auschwitz (Duitsland). De aangifte van dit overlijden is schriftelijk gedaan vanwege de Minister van Justitie en werd dienovereenkomstig op 29 juni 1951 in het overlijdensregister gem. Assen ingeschreven.

Rosalie was een dochter van Isaac Stern en Karoline Rothschild en is (vermoedelijk) ergens in Duitsland getrouwd met Nathan Hanau; althans een huwelijksakte werd in de Nederlandse registers niet gevonden. Volgens de overlijdensakte was de echtgenoot van Rosalie Hanau –Stern bij haar overlijden nog in leven hetgeen onmogelijk juist kan zijn. Blijkens de woningkaart Alteveerstraat 45 was Rosalie in 1938 immers weduwe! Vermoedelijk is Nathan Hanau voordien ergens in Duitsland overleden en is dientengevolge nimmer naar Nederland gevlucht.

Een ander inwonend persoon op huisnummer 47 was Abraham Wolf; afkomstig van Lonerstraat 33. Ook hij werd in oktober 1942 opgepakt en naar Westerbork getransporteerd en vervolgens op 26 februari afgevoerd naar het concentratiekamp Theresienstadt (d.i.: het huidige Terezin in de Tsjechische regio Usti nad Labem) waar hij op 11 januari 1945 is overleden.

Abraham Wolf werd op 13 maart 1873 geboren in Wawern, nu een plaats in de huidige Duitse deelstaat Rijnland-Palts gelegen aan de rivierbedding van de Saar. Hij trouwde (huwelijksdatum onbekend) met Lina Nathan; geboren op 27 augustus 1873 in Bingen, nu een stad in de huidige Duitse deelstaat Hessen gelegen aan de monding van de Nahe in de Rijn. Volgens het Joods Monument heeft zij de oorlog overleefd en is niet bekend wanneer en waar zij is overleden.⁸

Het is aannemelijk dat het echtpaar Wolf-Nathan kinderloos is gebleven; tenzij deze in Duitsland werden geboren.

Het is opmerkelijk dat zijn dood niet in het overlijdensregister van Assen is te vinden, evenmin is dit het geval voor hoofdbewoner Waldemar Ochs. Zijn overlijdensdatum en –plaats is dan ook onbekend. Niettemin mag aangenomen worden dat ook hij, vanuit het werkkamp Orvelte, op transport naar Westerbork werd gesteld. Het is bekend dat Och' s vrouw en dochter wel naar dat jodenkamp op transport werden gesteld om uiteindelijk het leven te laten in een concentratiekamp.

Paula Hanau, dochter van Nathan Hanau en Rosalie Stern en echtgenote van Waldemar Ochs; geboren op 8 december 1904 te Fraulatern in de huidige Duitse deelstaat Saarland, werd samen met dochter Marlene Ochs, geboren op 8 juli 1933 in Fraulatern, op 6 oktober 1944 omgebracht in Auschwitz (d.i.: het huidige Oświęcim in Polen).

Waldemar Ochs had sinds 1936 een onderneming in manufacturen en tricotage die in 1943 door de Kamer van Koophandel werd uitgeschreven.⁹

In tegenstelling tot nummer 45 heeft de woning Alteveerstraat 47, nadat hun bewoners waren opgepakt, (vermoedelijk) leeggestaan waarna het op 15 mei 1945 werd gehuurd door Lijkle Menno Scholten, gehuwd met Hennie (Henderktje) Nienhuis. Dit echtpaar was afkomstig van Anreperstraat 166a.

Op 2 december 1949 werd het gezin met vier kinderen op hun woningkaart uitgeschreven wegens een emigratie naar de VS. Uiteindelijk vond men een nieuw bestaan in Ripon/Californië in de exploitatie van een immense amandelboomgaard.

Verhuurder van Alteveerstraat 47 was de hiervoor genoemde Meinhard Jacob Gans, schoenhandelaar wonende te Assen. Deze man is van grote betekenis geweest voor de naoorlogse Asser Jodengemeenschap zoals hiervoor al is vermeld.

Opvolgende huurder van L.M. Scholten werd Pieter Weening sinds 10 december 1949. Als weduwnaar is hij in 1943 hertrouwd met Janny (Janna) Nienhuis die een halfzuster was van Hennie Scholten-Nienhuis.

Evenals voor huisnummer 45 werd diezelfde dag, 10 januari 1950, nog een notariële akte verleden ten overstaan van Johannes Kroon, notaris ter standplaats Assen, en een aantal getuigen.

Bij machtiging had Gans opdracht gegeven aan *mevrouw Sijke Jonkers, kantoorbiedende wonende te Appelscha die deze last verstrekte in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over het vermogen van de afwezige echtelieden Waldemar Ochs en Paula Hanau, eertijds wonende te Assen Alteveerstraat 47 als zodanig benoemd door het Nederlandsche Beheersinstituut Vertegenwoordiging Assen respectievelijk de negende November negentienhonderd vijfenveertig en de eerste April negentienhonderd zevenveertig* (einde citaat).

Wat bleek? De behuizing met erf en tuin staande en gelegen aan de Alteveerstraat, kadastraal bekend gemeente Assen sectie I 10294 was in opdracht van de Grundstücksverwaltung voor vier duizend gulden verkocht aan Johannes de Jongh, chauffeur wonende te Winschoten Meester Viëlorstraat 4 bij notariële akte, verleden voor notaris G.H.H. Klaucke te Assen.

Evenals we hiervoor zagen werd ook in deze notariële akte vermeld: *partijen zijn ter voorkoming van een rechtsherstelprocedure met elkander te rade gegaan en zijn teneinde partij Ochs in zijn bezits-eigendomsrecht te herstellen het navolgende met elkander overeengekomen:*

1. Zij verstaan dat voormelde koopovereenkomst nietig is en dat de overschrijving van de desbetreffende akte ten hypotheekkantore te Assen niet heeft geleid tot enige wijziging in de eigendomsrechten van partij Ochs.

M.a.w.: ook met deze akte werd de onrechtmatige transactie van koop en verkoop teruggedraaid; het eigendomsrecht werd overgedragen aan Meinhard Jacob Gans die deze overdracht heeft aanvaard.

Van hem is bekend dat hij als bewindvoerder via notariële weg vele panden, die ooit joods eigendom zijn geweest, de 'dubieuze' transacties van koop en verkoop heeft teruggevorderd.

Evenals de akte waarin het eigendomsrecht van Alteveerstraat 45 werd teruggedraaid werd ook de in hoofde genoemde notariële akte verleden in tegenwoordigheid van Cornelis van Kaam en Jan Heere Bandsma, beiden notarisklerk en beiden wonende te Assen, als getuigen.

Het is niet bekend of genoemde notarissen voor hun 'dubieuze' praktijken zijn geschorst dan wel uit hun ambt zijn gezet; althans hiernaar is geen onderzoek gedaan. Uiteraard verdient het aanbeveling dit alsnog te doen.

Alteveerstraat 67; tijdens en na de oorlog

Evenals vele huizen in deze straat is dit ook een huurwoning; sinds 27 april 1938 bewoond door Wilhelmus G.A. Heijkamp. Hij verhuisde evenwel op 3 september 1940 naar huisnummer 39 in diezelfde straat.

Op 16 september 1940 wordt Lute Dassen op de woningkaart van Alteveerstraat 67 ingeschreven; een jaar later verhuisde hij echter naar Zwolle en wordt dientengevolge op genoemde woningkaart afgeschreven op 13 september 1941. Dassen wordt per 20 september 1941 opgevolgd door Israël de Jong waarover hierna meer.

Echter per 31 augustus 1942 is reeds Jan Dorenbos ingeschreven. Hij was vader van een mooie dochter: Ineke. Ik kan dat weten, want ik heb 25 jaar achtereen op nummer 51 in deze straat gewoond. Jan Dorenbos was getrouwd met Hermina Geesje Lunshof (1917-2000); zij is ingaande 4 juli 1968

op de woningkaart wordt vermeld.

Of dit het gevolg is van een huwelijk, dan wel een echtscheiding is, achteraf bezien, moeilijk te herleiden. Jan Dorenbos wordt wel op de kaart per 8 april 1968 afgeschreven wegens vertrek naar Laarwoudstraat 4 te Assen. Hij is dan vader van zoon Leendert J.A. (Leo) Dorenbos die op 12 maart 1968 op de kaart is afgeschreven wegens vertrek naar de gemeente Ooststellingwerf.

Het is overduidelijk dat het gezin Dorenbos een onderduikadres heeft verstrekt aan Israël de Jong; geboren op 2 maart 1916 te Assen. Deze was handelaar in oude metalen en trouwde (huwelijksdatum onbekend) met Annegina Behr, geboren te Groningen op 19 augustus 1909. Dit echtpaar werden ouders van een dochter Mietje, geboren op 1 oktober 1941 te Assen.

Zowel ouders als dochter zijn op 16 juli 1943 omgekomen in het vernietigingskamp Sobibor; thans gelegen in Oost-Polen. De meesten die hier aankwamen stierven nog dezelfde dag.

Voordien verbleven deze personen in het opvangkamp Westerbork. Het is niet bekend of Israël de Jong vóór de beruchte avond en nacht van oktober 1942 reeds werd opgepakt om naar een in werkkamp te worden gezonden. Alhoewel Israël de Jong op vorengenoemde woningkaart voorkomt ontbreekt zijn naam in de Stratenlijst van het Adresboek Assen 1942/'43 voor het adres Alteveerstraat 67. Bij beschikking van de arrondissementsrechtbank Assen d.d. 14 maart 1949 werd het overlijden van dit gezin eerst op 27 april van datzelfde jaar in het overlijdensregister gem. Assen aangetekend.

Israël was een zoon van Manus de Jong; geboren te Assen op 17 september 1885 en nadien eveneens handelaar in oude metalen. Zijn bedrijf was gevestigd op het adres Rolderstraat 57.

Manus trouwde op 19 november 1915 in Hengelo met Mietje de Leeuw. Uit dit huwelijk werden twee dochters geboren: Regina op 12 november 1917 en Gesina op 18 januari 1924; beide te Assen. Ook dat gezin de Jong heeft de oorlog niet overleefd; met dochter Gesina vonden zij op 5 november 1942 een levenseinde in het concentratiekamp Dachau.

Dochter Regina trouwde met Izak Abraham Blok; geboren te Groningen op 16 mei 1912.

Uit hun huwelijk werd op 11 april 1942 in Groningen een zoon geboren: Abraham Blok.

Dat gezin Blok-de Jong werd op 12 oktober 1942 omgebracht in het concentratie kamp Auschwitz; zoon Abraham was toen nog maar een half jaar oud

Het is intriest om ook die wandaad nu te moeten constateren.

Assen, november 2014

Geert Nienhuis (1943)

Gebruikte literatuur:

Adresboek Assen 1942/'43

Internet: www.drenlias.nl – digitale site van het Drents Archief voor Genealogisch onderzoek

De Joodse gemeente Assen door F.J. Hulst en H.M. Luning – Tweede druk Assen, 1993

Joodse begraafplaats via de site www.jodenegraafplaatsassen.nl

Joods Monument, Amsterdam via de site www.joodsmonument.nl

Gemeentearchief Assen inzake historische woningkaarten

Historische kadastrale akten, verkregen via Groninger Archieven

Internet, diverse websites geraadpleegd

Noten:

1. citaat Tena van Kaam in Historisch Tijdschrift nummer 4/december 2003 en helaas verkort opgenomen in het boek 'De straat van mijn jeugd – Uitg.: Historische Vereniging Assen 2014; pag. 132
2. internet www.wikipedia.nl – Zoekterm: Saarland
3. De Joodse gemeente Assen – pag. 152/153
4. Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie – Inventarisnummer: 238a-239d
5. bron: www.joodsebegraafplaatsassen.nl
6. Asser Historisch Tijdschrift – December 2003, pag. 25
7. mededeling Dr. J. Ridderbos; Joodse begraafplaats Assen
8. zie www.joodsmonument.nl – Zoekterm: Abraham Wolf die site vermeldt: 'Echtgenote heeft de oorlog overleefd'; haar naam wordt evenwel niet genoemd (= Lina Sara Nathan) evenals het feit waar en wanneer die vrouw is overleden
9. De Joodse gemeente Assen; pag. 143

Opmerking:

in dit artikel wordt gesproken over Grundstücksverwaltung hetgeen in werkelijkheid de Nederlandse Administratie van Onroerende Goederen was.

Oprichtingsdatum: 16 augustus 1941; opgeheven in 1960.

Om het roven rechtmatig te laten lijken, heeft de Duitse bezetter diverse verordeningen met de kracht van wet uitgevaardigd en officiële instanties opgericht om aan de roof uitvoering te geven. Een van de bekendste roofinstanties was de bank Lippmann, Rosenthal & Co, waar joden verplicht werden hun waardevolle bezittingen in te leveren. (citaat: www.oorlogsgetroffenen.nl).

Genoemde bank was de naam van een bekende joodse bankiersfirma in de Nieuwe Spiegelstraat in Amsterdam. Onder dezelfde naam vestigde de Duitse bezetter in de Sarphatistraat een filiaal van deze bank die bekend werd onder de afkorting Liro (zie verder bovengenoemde internet site).

Auschwitz-Birkenau – ‘De poort des doods’

bron: wikipedia op internet – Zoekterm: Vernietigingskamp